BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA O‘QITUVCHINING SHAXSIY MAHORATI VA PEDAGOGIK MADANIYATI AHAMIYATI

Meliyeva Dilfuza O’ralovna
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
boshlang‘ich ta’lim metodikasi kafedrasi o‘qituvchisi
meliyevadilfuza@gmail.com

Quvondiqova Zebuniso Shavkat qiz
boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya : Mazkur maqolada boshlang‘ich ta’lim tizimida o‘qituvchining shaxsiy mahorati va pedagogik madaniyatining nazariy hamda amaliy jihatlari tahlil qilingan. Ta’lim jarayonining samaradorligini ta’minlashda pedagogning kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi, kommunikativ qobiliyati, innovatsion faoliyati va ma’naviy-axloqiy fazilatlarining o‘rni yoritilgan. Shuningdek, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda pedagogik mahorat va pedagogik madaniyatning ahamiyati ochib berilgan. Maqolada zamonaviy ta’lim sharoitida o‘qituvchining kasbiy rivojlanishi, innovatsion texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari hamda pedagogik madaniyatni shakllantirish omillari bo‘yicha ilmiy xulosalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, pedagogik mahorat, pedagogik madaniyat, kasbiy kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, innovatsion ta’lim, ta’lim sifati, pedagogik etika, o‘qituvchi shaxsi, kasbiy rivojlanish, tarbiya, STEAM ta’limi, raqamli texnologiyalar, pedagogik faoliyat, metodik tayyorgarlik.

Аннотация : В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты личного мастерства и педагогической культуры учителя начального образования. Освещается роль профессиональной компетентности, методической подготовки, коммуникативных способностей, инновационной деятельности и нравственных качеств педагога в обеспечении качества образования. Особое внимание уделяется значению педагогического мастерства и педагогической культуры в организации учебно-воспитательного процесса с учетом возрастных и психологических особенностей младших школьников. В статье представлены научные выводы о профессиональном развитии учителя, использовании инновационных технологий и факторах формирования педагогической культуры в современных условиях образования.

Ключевые слова: начальное образование, педагогическое мастерство, педагогическая культура, профессиональная компетентность, коммуникативная компетентность, инновационное образование, качество образования, педагогическая этика, личность учителя, профессиональное развитие, воспитание, STEAM-образование, цифровые технологии, педагогическая деятельность, методическая подготовка.

Abstract : This article examines the theoretical and practical aspects of personal mastery and pedagogical culture of primary school teachers. The role of professional competence, methodological preparation, communication skills, innovative activities, and moral qualities of teachers in ensuring educational quality is highlighted. Special attention is paid to the importance of pedagogical mastery and pedagogical culture in organizing the educational process considering the age and psychological characteristics of primary school

students. The article also presents scientific conclusions regarding professional development, the use of innovative technologies, and factors influencing the formation of pedagogical culture in modern educational conditions.

Keywords: primary education, pedagogical mastery, pedagogical culture, professional competence, communicative competence, innovative education, educational quality, pedagogical ethics, teacher personality, professional development, upbringing, STEAM education, digital technologies, pedagogical activity, methodological preparation.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, ta’lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko‘tarish hamda raqobatbardosh kadrlar tayyorlashni ustuvor vazifa sifatida belgilab bermoqda. Mazkur vazifalarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi ko‘p jihatdan pedagog kadrlarning kasbiy salohiyati, pedagogik mahorati va pedagogik madaniyatiga bog‘liqdir. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida faoliyat yuritayotgan o‘qituvchilarning mas’uliyati yanada yuqori hisoblanadi. Chunki boshlang‘ich ta’lim o‘quvchilarning keyingi ta’lim bosqichlaridagi muvaffaqiyati uchun mustahkam poydevor yaratadi. Boshlang‘ich ta’lim o‘quvchining intellektual, ma’naviy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim o‘rin egallaydi. Ushbu bosqichda o‘quvchilarda savodxonlik, muloqot qilish, mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish ko‘nikmalari shakllantiriladi. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki tarbiyachi, psixolog, tashkilotchi va motivator sifatida ham faoliyat yuritadi.Pedagogik mahorat va pedagogik madaniyat tushunchalari o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, ular pedagog faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy mezonlar hisoblanadi. Pedagogik mahorat o‘qituvchining kasbiy bilimlari, metodik tayyorgarligi, ijodkorligi va amaliy faoliyatida namoyon bo‘lsa, pedagogik madaniyat uning ma’naviy qiyofasi, axloqiy fazilatlari, kommunikativ madaniyati va kasbiy etikasida aks etadi.Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yosh jihatidan ta’sirchan bo‘lganliklari sababli ular o‘qituvchining har bir xatti-harakati va nutqiga e’tibor beradilar. Shu bois pedagogning yuksak madaniyatli va mahoratli bo‘lishi ta’lim-tarbiya jarayonining muvaffaqiyatli kechishida muhim omil hisoblanadi.

Pedagogik mahorat va pedagogik madaniyat masalalari pedagogika fanining eng muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur masala bo‘yicha mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan ko‘plab ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Sharq mutafakkirlari pedagog shaxsining jamiyat taraqqiyotidagi o‘rniga alohida e’tibor qaratganlar. Abu Nasr Forobiy o‘qituvchini jamiyatning ma’naviy taraqqiyotiga xizmat qiluvchi shaxs sifatida baholagan. Uning fikricha, ustoz nafaqat bilim beruvchi, balki insonni komillikka yetaklovchi yo‘lboshchi hamdir. Abu Ali ibn Sino ta’lim va tarbiya jarayonida o‘qituvchining bilimdonligi, sabr-toqati va yuksak axloqiy fazilatlari muhim ahamiyat kasb etishini ta’kidlagan. Uning pedagogik qarashlarida o‘quvchilarga individual yondashuv, ularning qobiliyatlarini rivojlantirish va bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash masalalari muhim o‘rin egallaydi. Abdulla Avloniy o‘zining pedagogik qarashlarida o‘qituvchi shaxsining ma’naviy yetukligi va pedagogik madaniyatiga alohida urg‘u bergan. U tarbiyani inson hayotidagi eng muhim omil sifatida baholab, o‘qituvchilarning yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo‘lishlari zarurligini ta’kidlagan. Zamonaviy pedagog olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari, pedagogik kompetensiyalar va pedagogik madaniyatning rivojlanish mexanizmlari chuqur o‘rganilgan. Tadqiqotlar natijalari shuni ko‘rsatadiki, pedagogning kasbiy muvaffaqiyati uning bilim darajasi bilan bir qatorda kommunikativ qobiliyatlari, ijodkorligi va ma’naviy fazilatlariga ham bog‘liqdir. Bugungi kunda pedagogik mahorat kompetensiyaviy yondashuv asosida talqin qilinmoqda. Kompetensiyaviy yondashuv pedagogning bilim, ko‘nikma va malakalarini amaliy faoliyatda samarali qo‘llay olish qobiliyatini nazarda tutadi. Shu bois

zamonaviy o‘qituvchi nafaqat bilimli, balki ijodkor, tashabbuskor va innovatsion fikrlaydigan mutaxassis bo‘lishi talab etiladi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahorat va pedagogik madaniyat boshlang‘ich ta’lim sifati bilan bevosita bog‘liqdir. Yuksak mahorat va madaniyatga ega bo‘lgan o‘qituvchilar faoliyat yuritayotgan sinflarda o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘quv motivatsiyasi va ijtimoiy faolligi yuqori bo‘ladi. Shuningdek, bunday pedagoglar o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatib, ularning individual imkoniyatlarini rivojlantirishga ko‘proq e’tibor qaratadilar. Natijada o‘quvchilarning ta’lim natijalari yaxshilanadi va shaxsiy rivojlanishi ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasiga oid farmon va qarorlari. – Toshkent.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
4. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.